
Asociația Centrul pentru Politici, Inițiative și Cercetări "Platforma" este membră a inițiativei Moldova pentru Pace și este activă din februarie în asistența persoanelor refugiate. Împreună cu Congresul Național al Ucrainenilor în Moldova implementăm la moment proiectul „ROBOTA: Consiliere în carieră și protecția drepturilor muncii persoanelor refugiate” al cărui scop este de a oferi sprijinul necesar persoanelor refugiate de a se angaja în câmpul muncii în Moldova.

Atașăm comentariile Asociației la Proiectul hotărârii de Guvern privind acordarea protecției temporare (număr unic 771/MAI/2022).

În rezultatul analizei proiectului de hotărâre, privind acordarea protecției temporare, evidențiem următoarele probleme și sugerăm recomandări pentru îmbunătățirea mecanismului de protecție temporară care să fie inclusiv, accesibil și nediscriminatoriu.

1.Problemă: Domeniu restrictiv de aplicare a legii asupra persoanelor (pct. 1 și pct. 4 din HG).

În forma actuală, peste 6 milioane de persoane care ar fugi din calea războiului din Ucraina ar fi excluse de la mecanismul de protecție temporară. Ne referim la următoarele categorii de persoane (printre care unele categorii foarte vulnerabile):

- **Resortisanții țărilor terțe care își au reședința legală în Ucraina** și care reprezintă aproape 5 milioane de persoane, sau 11% din populația Ucrainei (sursă: United Nations Population Division, International Migrant Stock (UN Population Division, 2020) <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>).
- O altă categorie de persoane excluse sunt **persoanele care locuiau ilegal în Ucraina**. Această categorie a populației din Ucraina a fost estimată să cuprindă între 40.000 și 60.000 de persoane în 2019. Cei mai mulți dintre ei au sosit în Ucraina fugind de conflictele militare, de amenințarea persecuției și de încălcările în masă ale drepturilor omului în propriile țări și trăiesc în Ucraina de destul de mult timp (Sursă: International Organization for Migration, ‘Irregular Migrants in Ukraine – Analytical Summary (IOM, 13 April 2021) <https://ukraine.iom.int/resources/irregular-migrants-ukraine>)
- O altă categorie exclusă sunt **apatrizii**. Conform ultimului recensământ din Ucraina, în 2001 erau 82.550 de apatrizi în UA, iar în 2021 UNHCR a estimat un număr de cel puțin 35.000 de apatrizi, dintre care doar 6,047 aveau permis de ședere legal în Ucraina. Multe alte zeci de mii de persoane sunt considerate a fi expuse riscului de apatridie, inclusiv 10-20 % din populația romă și 55 % dintre copiii născuți în zonele Luhansk, Donețk și Crimeea începând din 2014 (Sursă: The European Network on Statelessness, BRIEFING: Update on access to protection for stateless refugees from Ukraine, 28 april

- Conform art. 4 din HG, de protecție temporară nu vor beneficia **persoanele nedocumentate**. Conform estimărilor [Băncii Mondiale](#), în 2020 în Ucraina erau aproximativ 1 mln de persoane cu vârsta de la 15+ ani fără documente de identitate.

Excluderea apatrizilor și resortisanților din țări terțe de la mecanismul de protecție temporară contravine articolului 3 din Convenția privind statutul refugiaților, în conformitate cu care protecția refugiaților se acordă fără discriminare pe criterii de rasă, religie sau țară de origine. Chiar dacă Directiva UE cu privire la introducerea protecției temporare nu include în obiectul deciziei alte categorii decât cetățenii ucraineni, familiile acestora și beneficiarii de protecție internațională din UA, totuși recomandă statelor membre includerea în categoria beneficiarilor de protecție temporară sau a altei forme de protecție a apatrizilor și resortisanților țărilor terțe care aveau permis de ședere în UA și nu se pot întoarce în țara de origine.

Cel mai larg domeniu de aplicare a mecanismului de protecție temporară a fost adoptat în Spania și Portugalia, unde protecția temporară este extinsă la persoanele care fug din Ucraina și care au avut un permis de ședere permanent sau temporar (Spania), sau un permis de ședere permanent sau temporar sau viză de lungă ședere (Portugalia) în Ucraina și care nu se pot întoarce în țara de origine. Totodată, Republica Cehă, Belgia și Spania acordă protecție temporară persoanelor apatride recunoscute ca apatrizi în temeiul legislației ucrainene privind apatridia.

Recomandare 1: Includerea apatrizilor, resortisanților țărilor terțe și persoanelor nedocumentate ca subiecți eligibili să beneficieze de protecția temporară.

2. Problemă: tratament discriminatoriu la traversarea frontierei de stat (pct. 5)

În formula prezentă, doar cetățenilor ucraineni li se va permite traversarea frontierei la prezentarea unui document de identitate (certificat de naștere, buletin, pașaport), inclusiv expirat.

Recomandare 2: eligibilitatea tuturor persoanelor care traversează frontiera, inclusiv a resortisanților țărilor terțe să traverseze frontiere cu orice document de identitate, inclusiv expirat.

3. Problemă: acordarea proprietarului locuinței calitatea de arbitru la obținerea statului de protecție temporară (pct. 13).

Conform pct. 13 din HG nominalizată „În procesul de înregistrare, beneficiarul de protecție temporară confirmă adresa de reședință în Republica Moldova prin prezentarea unuia din următoarele acte: a) *declarația de primire în spațiul locativ de către proprietarul sau coproprietarii locuinței – persoană fizică*” b) *demersul de primire în spațiul locativ de către proprietarul sau coproprietarii locuinței – persoană juridică*.

Astfel, această prevedere îi acordă proprietarului locuinței calitatea de arbitru la obținerea statutului de protecție temporară.

Prin urmare, considerăm că declarația trebuie pusă pe seama persoanei semnatare, adică pe seama solicitantului de protecție temporară.

Recomandare 3: excluderea necesității de prezentare a declarației sau demersului de primire din partea proprietarilor spațiului locativ și înlocuirea acestuia cu declarația solicitantului de protecție temporară.

4. Problemă: includerea nejustificată a termenului de 10 zile pentru verificarea cererii de acordare a protecției temporare (pct. 16).

Conform pct. 16 din HG nominalizată „Biroul migrație și azil al Ministerului Afacerilor Interne și Serviciul de Informații și Securitate verifică, în termen de 10 zile lucrătoare din momentul înregistrării beneficiarului de protecție temporară, dacă există indici pentru aplicarea articolului 25 din Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova”.

Astfel, termenul de 10 zile lucrătoare nu este prevăzut de către Legea azilului. Prin urmare, considerăm, că această dispoziție va avea un efect negativ în obținerea iminentă a statutului de protecție temporară. Dacă pe parcurs se dovedește că persoana care a beneficiat de protecția temporară întrunește unul din motivele de excludere de la acordarea protecției temporare - protecția temporară poate fi revocată, mai ales că acest lucru este deja prevăzut la pct. 17 din HG.

Recomandare 4: Excluderea termenului de verificare a aplicanților și acordarea statutului de protecție temporară imediat.

5. Problemă: Accesul parțial al beneficiarilor de protecție temporară la servicii de asistență socială (pct. 27).

Conform pct. 27 din HG, familiile/persoanele defavorizate beneficiari de protecție temporară vor putea accesa ajutor social prin intermediul Serviciului social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate **în limita mijloacelor financiare disponibile.**

Această formulare limitează accesul persoanelor defavorizate care ar fi eligibile pentru a beneficia de ajutor social și setează un caracter arbitrar și incert pentru asistența socială a beneficiarilor de protecție temporară.

Recomandare: Eliminarea expresiei ”în limita mijloacelor financiare disponibile” din pct. 27.

6. Problema: Obligatorietatea controlului medical (pct. 29).

Conform pct. 29, una dintre obligațiile beneficiarilor de protecție temporară este să se supună examenului medical obligatoriu gratuit din motive de sănătate publică. Considerăm că această obligație nu este justificată de motivele de sănătate publică, și afectează grav dreptul la viață privată a beneficiarilor. Această clauză ar putea fi obligatorie pentru beneficiarii care vor fi cazați în Centrele temporare de plasament, dar nu poate fi justificată pentru celelalte categorii.

Recomandare: excluderea obligației de a se supune controlului medical.

7. Problema: Restricția de a părăsi țara pe o perioadă cumulativă mai mare de 30 de zile (pct. 30 lit. (c)).

În formula actuală, protecția temporară încetează în cazul în care beneficiarii nu sunt în țară pentru o perioadă cumulativă de 30 de zile. Pentru referință, acest termen este de 3 ori mai mic decât termenul prevăzut în UE. Reieșind din experiența noastră de interacțiune cu persoanele strămutate din Ucraina, cel mai invocat contra-argument pentru a solicita azil era ”imposibilitatea de a părăsi țara”. Această frică se pliază pe necesitățile persoanelor strămutate de a se întoarce periodic în Ucraina, pentru a-și revedea membrii familiei care nu pot părăsi țara, pentru a se îngriji de membrii familiei într-o măsură sau alta dependenți (părinți, bunicii), pentru a rezolva alte probleme personale. Interdicția de a părăsi țara pe o perioadă cumulativă mai mare decât 30 de zile va funcționa în continuare ca și sperietoare pentru potențiali beneficiari ai mecanismului de protecție temporară.

Recomandare: majorarea perioadei de aflare în afara țării, conform modelului UE, adică până la 90 de zile.

Cu respect,
Vitalie Sprînceană,

Administrator AO Centrul pentru Politici, Inițiativă și Cercetări PLATFORMA.